

Herfstnummer 2012



Colofon

De Alchemilla verschijnt viermaal per jaar in een oplage van 350 exemplaren.

Het IVN, instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, is een landelijke vrijwilligersvereniging met regionale afdelingen.

Omdat de IVN afdeling West-Friesland ervan overtuigd is dat werken aan een gezond leefmilieu belangrijk is voor ons, voor kinderen en voor u, houdt het zich bezig met allerlei natuuractiviteiten.

Het lidmaatschap kost € 17,50 per jaar. U ontvangt dan dit afdelingsblad en het landelijke IVN-blad Mens en Natuur.

De Alchemilla wordt gedrukt bij Editoo B.V. in Arnhem

Kopij naar redactie@ivn-westfriesland.nl

IVN afdeling West-Friesland

NME centrum: Streekbos Paviljoen

Postadres: Veilingweg 21A, 1611 BN Bovenkarspel

Telefoon: 0228 520486

Email: info@ivn-westfriesland.nl

Website: www.ivn-westfriesland.nl

Facebook: www.facebook.com/ivnwestfriesland

Twitter: <https://twitter.com/#!/IVNstreekbos>

Nummer KvK: Noordwest-Holland 40624859

Het NME centrum is iedere zondag geopend van 13.00 - 17.00 uur

Dependence:

Het Egboetje, Liederik 15, 1678 JC Oostwoud

Contactpersonen

IVN afdeling West-Friesland organiseert diverse activiteiten. Wilt u iets weten of actief meedoen neemt u dan contact op met onderstaande contactpersonen

Redactie Alchemilla:

Hans Verhoeven, (zie Bestuur); Astrid Bijster, (zie Bestuur)

Marga Scherer, Dahliastraat 72, 1616 ED Hoogkarspel, telefoon: 0228 586786,

email: m.scherer@ivn-westfriesland.nl

Lisbeth van Lintel, Hertog Albrechtstraat 347, 1611 GK Bovenkarspel: 0228 517005,

email: l.van.lintel@ivn-westfriesland.nl

PR / Persberichten:

Toos Brink, Krelagehof 27, 1611 DX Bovenkarspel, telefoon: 0228 512316, email: t.brink@ivn-westfriesland.nl

Zondagactiviteiten:

Frieda Bus, V. Roosendaalstraat 26, 1606 XE Venhuizen, telefoon: 0228 541489, email: f.bus@ivn-westfriesland.nl

Scholenwerk:

Henk Lanting, (zie Bestuur)

Exposities:

Beppie van der Wegen, Meeuwenlaan 49, 1602 NB, Enkhuizen, telefoon: 0228 322338,

email: b.vd.wegen@ivn-westfriesland.nl

IVN website:

Rob den Hartog, (zie Bestuur)

Vaarexcursies:

Theo Ruiter, Lelielaan 2, 1614 SX Lutjebroek, telefoon: 0228 515797, email: th.ruiter@ivn-westfriesland.nl

Weidevogelwerkgroep:

Geert Pietersen, De Greppel 37, 1611 JN Bovenkarspel, telefoon: 0228 523565,

email: g.pietersen@ivn-westfriesland.nl

Knotwerkgroep:

Rob Rijswijk, Binckhorst 6, 1616 GB Hoogkarspel, telefoon: 0228 561642, email: r.rijswijk@ivn-westfriesland.nl

Ecowerkgroep:

Louis van Wegen, Burgwal 9, 1601 BA Enkhuizen, telefoon: 0228 316825, email: l.van.wegen@ivn-westfriesland.nl

IJsvogelwerkgroep:

Douwe Greydanus, Julianastraat 9, 1619 XG Andijk, telefoon: 0228 720119,

email: d.greydanus@ivn-westfriesland.nl

Inventarisatie Streekbos:

Beppie van der Wegen, (zie Exposities)

Werkgroep Egboetje: Adri Bozelie, (zie Bestuur)

Cursussen: Astrid Bijster (zie Bestuur)

Bestuur

Voorzitter: Tjalling James

De Buurt 104, 1606 AJ Venhuizen

telefoon: 0228 542129

email: t.h.james@ivn-westfriesland.nl

Secretaris: Gé Kenter

Graaf Willemstraat 150, 1611 HN Bovenkarspel

telefoon: 0228 513362

email: g.m.kenter@ivn-westfriesland.nl

Penningmeester en

Ledenadministratie: Rob den Hartog

De Roos 26, 1611 KG Bovenkarspel

telefoon: 0228 517593

email: r.den.hartog@ivn-westfriesland.nl

Rekeningnummer:

RABO WFO 1677.60.157

t.n.v. IVN afd. West-Friesland

Leden van Bestuur:

Astrid Bijster

Robert Stolzhoof 207, 1628 XA Hoorn

telefoon: 0229 275673

email: a.bijster@ivn-westfriesland.nl

Hans Verhoeven

La Reinelaan 50, 1611 ZE Bovenkarspel

telefoon: 0228 515137

email: j.l.verhoeven@ivn-westfriesland.nl

Adri Bozelie

Turfhoek 9, 1671 EA Medemblik

telefoon: 0227 542621

email: a.bozelie@ivn-westfriesland.nl

John Bos

Sluiswachter 35, 1613 BK Grootebroek

telefoon: 0228 752192

email: j.bos@ivn-westfriesland.nl

Henk Lanting

Langeweer 8, 1619 DT Andijk

telefoon: 0228 313430

email: h.lanting@ivn-westfriesland.nl

Foto voorkant: Zwerminktammen met naaktslakken, foto Hans Verhoeven

Foto achterkant: Natuurwerkdag Ecoproject,

foto Louis van Wegen

Fotospread middenpagina: Lisbeth van Lintel

Voorwoord

Tjalling James

IVN kent geen winterrust, en ook geen zomerreces, terwijl voorjaar en herfst de drukste schoolbezoek seizoenen zijn. Kortom, Natuur en Milieu laten ons niet met rust en wij laten het Streekbos Paviljoen en zelfs het Egboetswater evenmin met rust. Groenploegen zijn alweer actief aan het opruimen van maaisel geweest.

In deze Alchemilla staat het knotprogramma voor de komende winter. Het scholenprogramma begon in september met complete natuurschetsen en inzet van meer dan zes gidsen tegelijk voor scholieren. Binnenshuis hebben we er bij het uitkomen van deze Alchemilla bijna een Groencursus op zitten.

Dus: welkom aan de nieuwe leden die bij deze cursus ingelijfd zijn bij onze actieve afdeling. Het IVN is besmettelijk: voor je het weet heb je het natuur- en ecovirus te pakken. Het spinnenverhaal van onze Wim in Limburg geeft precies aan hoe het IVN werkt: web maken, vangen en inpakken. Alleen zuigen wij niemand leeg, maar overgieten we onze slachtoffers met natuurinformatie, wekken belangstelling, en wij laten ze zich verwonderen over onze omgeving.

Daarna kan je doen wat je wilt met je kennis en vernieuwde aandacht voor de natuur. Je kunt bijvoorbeeld op open monumentendag als gids rondvaren, op de Floriade staan, nachtvlinders tellen, braakballen uitpluizen, met kinderen rondlopen in het Streekbos of rond het Egboetswater, een

IVN-jubileum vieren, of een lezing geven of volgen in onze Incoteczaal, of een expositie inrichten.

Over exposities gesproken: er kwamen steeds meer geluiden dat de zaal boven onvoldoende bezocht werd. Bovendien was deze expositiezaal niet altijd open op zondagmiddag omdat we beneden alle aandacht moesten geven aan bezoekers in onze ontvangstruimte. En deze ruimte bood te weinig om bezoekers wat langer te boeien.

Daarom is besloten de exposities naar beneden te halen en boven de zalen soberder in te richten en beter geschikt te laten zijn voor lezingen en workshops met eventueel grotere aantallen mensen. Het expositiemateriaal hoeft dan ook niet steeds aan de kant te worden gezet en beneden op de begane grond kan je al van buitenaf zien dat er wat meer te zien is.

Dat is jammer voor wie bang is voor spinnen. Die kan het bij het lezen van het artikel van Wim Jongejans al Spaans benauwd krijgen. Misschien een idee voor een nieuwe cursus? Gezellig; een avond ontgriezelen van spinnen. Daar lenen de lange donkere avonden zich goed voor.

Het is herfst, de dagen worden korter en dat is maar goed ook, want ik kwam niet al te veel aan huiswerk toe op die heerlijke achter ons liggende lange zomeravonden. Het werken in en genieten van de tuin wacht nu weer op het voorjaar. De winterrust kan gelukkig gecompenseerd worden met IVN activiteiten.

Ik wens iedereen een voldoening gevende actieve winter toe.

Nieuws over cursussen en trainingen

Astrid Bijster

Groencursus 2012

Dit najaar loopt er een nieuwe Groencursus. Het is voor het eerst dat we deze basiscursus twee jaar achter elkaar geven. Vorig jaar hadden we een wachtlijst. Die is nu weggewerkt en ook deze keer hebben we een enthousiasme en betrokken groep cursisten.

Plannen voor cursussen in 2013

Ondertussen maken we plannen voor volgend jaar. We willen meer gebruik gaan maken van ons prachtige leslokaal. Volgend jaar willen we dan ook meer cursussen gaan geven.

We gaan werk maken van de wens om meer korte themacursussen te geven over allerlei onderwerpen. Deze wens kwam onder andere uit de Groencursus van 2011. Maar ook voor natuurgidsen en andere geïnteresseerden zijn de cursussen geschikt. Als het goed bevalt ontwikkelen we later cursussen over andere onderwerpen.

Ook willen we de nieuwe landelijke cursus Scharrelkids gaan geven, bedoeld voor (groot)ouders en (klein)kinderen. In het voorjaar van 2013 gaan we mogelijk ook onze Groencursus geven in Schagen. Dit is samenwerking met de Groenling uit Schagen.



Groencursus 2012: excursie insecten

foto: Astrid Bijster

Zo komen we op het volgende wensenlijstje voor 2013. De exacte planning komt als het goed is in de volgende Alchemilla:

- Groencursus Schagen
- Scharrelkids (wens voorjaar)
- Plantencursus
- Vogelcursus
- Landschapscursus
- Meer? Mogelijk ook vissen

Natuurgidsencursus start januari 2014

Met de voorbereiding voor de nieuwe Natuurgidsencursus is al een start gemaakt. De Natuurgidsencursus geven we om de 5 jaar.

De cursus duurt anderhalf jaar van januari 2014 tot en met juni 2015 en leidt op tot het landelijke erkende diploma Natuurgids. Van de cursisten wordt een actieve inzet gevraagd tijdens de cursus. We starten met een minimum van 20 en een maximum van 30 cursisten. Inbegrepen is een werkweekend en waarschijnlijk ook een afsluitend weekend op Texel.

Meer informatie volgt in de komende Alchemilla's in 2013. Maar het is altijd mogelijk alvast uw interesse kenbaar te maken.

Trainingen van de Provinciale Werkgroep DKV

(Deze zijn beiden in oktober, dus het is wat krap, en ze hebben een maximum aan deelnemers):

1. Natuurverhalen vertellen:

Op dinsdagavond 9 oktober organiseert de werkgroep DKV in Heiloo een avond met Els Baars (IVN-er uit Leiden) over de manier waarop je natuurverklarende sprookjes kan gebruiken in IVN-wandelingen, cursussen en lessen. We gaan niet alleen luisteren, maar ook zelf oefenen met vertellen, genieten en lachen! Maximaal 15 deelnemers. Aanmelden bij consulentchap Noord Holland (noordholland@ivn.nl). Graag je naam, afdeling en e-mailadres vermelden.

2. Training Actieve natuurverkenning in de excursie:

Op 20 zaterdag oktober organiseert de werkgroep DKV een trainingsdag in de thuisbasis van de afdeling West-Friesland: het Streekbos in Bovenkarspel.

Trainingsleider is Ton Lommers uit Zuid-Holland, misschien bekend van de boekjes Dat prikt, of Takkenwerk?.

Ton gaat samen met de deelnemers antwoorden zoeken op vragen als:

- Hoe daag je je publiek uit om een inbreng te hebben in de wandeling?

Van de bestuurstafel

Gé Kenter

Helaas is de zomer alweer bijna afgelopen en gaan we zo zachtjes aan de herfst in.

Wat mij opvalt is dat er dit jaar bijzonder veel spinnen zijn. Dit komt mooi uit, want de volgende tentoonstelling zal gaan over de spin. Deze en ook alle volgende exposities zullen voortaan worden gehouden in de benedenruimte van het IVN gedeelte van het Streekbos Paviljoen.

Met de expositiecommissie is besloten om de bovenzalen voor workshops, bijeenkomsten en vergaderingen te gaan gebruiken en de benedenzaal om te toveren tot een prachtige expositieruimte. Dit omdat het toegankelijker is voor het publiek en ook omdat het, als er op zondag maar één gids aanwezig is, beter begeleidbaar zal zijn.

Aan het bijenhotel bij Het Egboetje en het insectenhotel in het Streekbos wordt gewerkt. Onder deskundige begeleiding van Louis van Wegen zullen het mooie objecten gaan worden.

De IVN-boot is, samen met 6 andere schuiten, ingezet op



Groencursus 2012: excursie planten

foto: Astrid Bijster

- Hoe voorkom je een "museumgids-aanpak"?
- Hoe maak je van het buitengebeuren een gezamenlijk avontuur voor jong en oud?

Na een korte inleiding binnen verzorgt Ton een "voorbeeldexcursie" in het Streekbos. Over de goede en zwakke kanten van de presentatie wordt uitgebreid nagepraat. Er worden uitgangspunten voor actieve natuurverkenning geformuleerd.

Vervolgens gaan de deelnemers buiten zelf aan de slag om enkele uitdagende activiteiten tijdens een "publieksexcursie" te bedenken en uit te voeren. Om op ieders ideeën en inbreng goed in te kunnen gaan is er een maximum van 20 deelnemers.

De training duurt van 10.00 - 16.00 uur. Aanmelden bij consulentchap Noord Holland (noordholland@ivn.nl). Graag je naam, afdeling en e-mailadres vermelden.

Voor vragen over cursussen en trainingen: neem contact op met Astrid Bijster (zie contactadressen)

de open monumentendag. Het was een groot succes, want dit evenement werd zeer goed bezocht. Het rondje ging door de Weelen en langs het nieuwe waterbekken alwaar men even uit kon stappen om dit te bezichtigen.

Er waren bovendien 5 gidsen van het IVN aanwezig die konden worden ingezet op de overige schuiten. Wel jammer dat de IVN-boot wat prik te kort kwam zodat deze uiteindelijk maar 2 keer heeft gevaren.

Bij café de Paus waren wij op dit evenement ook met een stand vertegenwoordigd wat ook nog weer nieuwe leden heeft opgeleverd.

Helaas is er wederom ingebroken in het botenhuis. Gelukkig bleef de schade beperkt tot het slot van de toegangsdeur. Wel gaan we nu kijken naar een mogelijkheid de boot elders onder te brengen.

Ook is het programma bekend gemaakt van de jubileumdag op 6 oktober. Alle leden en donateurs hebben een persoonlijke uitnodiging gekregen. We hopen op mooi weer en een fantastische dag.

Ik wens u allen een rustige herfst toe.

Bijendag op een kinderboerderij

Joke Tilgenkamp

Op zondag 26 augustus was het bijendag op De Woid (Hoorn) waar het hele jaar bijenkasten staan opgesteld. Het IVN bezette een van de informatiestandjes. Vlak voor de zomer waren daarvoor weinig mensen bereikbaar dus werd mijn eigen man gestrikt: geen IVN-lid maar enthousiast genoeg om zich een dagje " te laten verwennen". Ons natje en droogje werd verzorgd.

Zondagochtend maakten dreigende wolken duidelijk dat ouders langer over hun huiselijk kopje koffie zouden doen. Het inrichten van de IVN-stand, deze keer " binnen" , kreeg dus alle aandacht en ook wij zaten langer aan ons bakkie. Het gebruikelijke aantal van 200-300 bezoekers werd inderdaad niet gehaald, maar toch was er weinig tijd voor een praatje met andere vrijwilligers.

De IVN-folders waren uitgestald naast een kinderactiviteit. Een slimme zet, zo bleek: elk gezinnetje dat toekeek hoe hun kind een kaars maakte, zag vanzelfsprekend de IVN-tafel daarnaast: men was snel ontvankelijk voor een

praatje en een toegankelijke folder.

De opgezette Ransuil, Hermelijn en Mol, met bijbehorende vragenlijst (wat eten ze, hoe bouwen ze hun nest, hebben ze veren of vacht) zorgden ook voor contact. De vragen gaven sommige beginnende pubers een aha-erlebnis: aan de eigen huistafel konden ze hun eigen vader op de proef stellen en bij een verkeerd antwoord vertellen dat hij zijn huiswerk beter moest doen.

Ondanks het lage aantal bezoekers was er maar even tijd om zelf te luisteren naar een bijenverhaal waar geen komma tussen paste. Het was de imker gegund, alleen al om zijn huisgemaakte honing aan de man te brengen. Ook de dieren van de kinderboerderij konden we maar kort " beleven" : hoe snel kan een volwassen mens vergeten af en toe gewoon kind te zijn.

De vraag naar een digitale nieuwsbrief met IVN-activiteiten kan doorklinken binnen de IVN-organisatie.

Aan het eind van deze open dag kreeg elke standhouder een attentie: ons enthousiasme werd weer even opgepoetst. Missie geslaagd, z gezegd.

Knotagenda 2012 - 2013

Jacobje Visser

Terwijl de scholen hier in West-Friesland zojuist weer zijn gevuld en de jonge vogels hun nestjes net lijken te zijn uitgevlogen denken leden van de knotwerkgroep weer aan het onderhoud van onze knotbomen.

In oudere knotbomen leven allerlei planten en dieren. Een groot aantal insecten vindt in het soms een beetje verrotte hout een schuilplaats en ook de vlierbes, varen en mos vinden in de knotboom een goede voedingsbodem. De takkenrillen die we soms van de takken van geknotte bomen mogen maken verschaffen schuilplekken voor kleine diertjes, een plek voor insecten en daarmee een gedekte tafel voor insecteneters. Bij guur weer kunnen knotbomen langs de sloot een beschutting voor het vee tegen wind en regen vormen.

Als een boom eenmaal is geknot moet ermee worden doorgegaan. Dit is nodig omdat de takken als ze te zwaar worden de boom kunnen beschadigen en de knot laten inscheuren of er zelfs voor kunnen zorgen dat de holle boom bij de grond afbreekt.

Als de blaadjes zijn gevallen en de boom in rust gaat, begint voor ons het seizoen weer dat er geknot moet worden. Dit is goed voor de conditie van zowel de boom als de knotter. Voor particulieren (voornamelijk boeren) die erg veel mooie (oude) bomen hebben en ze niet meer zelf kunnen onderhouden komt de knotgroep in overleg één maal per 3 jaar langs.

Elk jaar komt de knotgroep zo' n tienmaal in actie. Gewapend met aanhanger vol met zagen, ladders, helmen en ander gereedschap werken we dan zaterdagochtend van 9.00 u tot ongeveer 12.30 uur op de mooiste Westfriesse boerenerven.

Particulieren kunnen contact opnemen met de coördinator van de werkgroep knotten om te overleggen of zijn/haar wilgen of essen in aanmerking komen om door ons te



foto: Dick Metselaar

worden geknot. De plaats van de bomen en samenhang met het erf, gebouwen en natuurlijk leven spelen een belangrijke rol bij de afweging of de bomen door de IVN knotploeg kunnen worden onderhouden.

In 2012 zijn de zaterdagen waarop we in actie komen: **17 november, 1 december en 15 december.**

In 2013 zagen we op: **5 januari, 19 januari, 2 februari, 16 februari en 2 maart.**

De datum wordt ook altijd aangekondigd op de website van IVN West-Friesland

(www.ivn-westfriesland.nl).

Daarnaast kunnen de leden van de knotwerkgroep meewerken op de nationale natuurwerkdag in het Streekbos op **3 november 2012** en op de MADD (Make A Difference Day) op **16 maart 2013.**

In mei 2013 sluiten we dan het seizoen weer af met het jaarlijkse uitje.

Neem gerust contact met ons op voor meer informatie over de locaties, het zelf planten van knotbomen, eigen bomen goed beheren en natuurlijk om een keer zelf mee te helpen met het onderhouden van knotbomen...

Informatie: Rob Rijswijk, telefoon: 0228 561642

IVN West-Friesland naar de Floriade

Marianne Ouwerkerk



Het ooievaarsnest op de Floriade

De IVN-inzending "Through Animal Eyes" is tot stand gekomen met partners Vivara, de Vogelbescherming, de Vlinderstichting, RAVON, de Egelbescherming en de Eekhoornopvang.

Onze afdeling was dit jaar met een aantal vrijwilligers aanwezig op de Floriade. Beppie van der Wegen en ik waren in mei 3 dagen gastvrouw. Het was een geweldige ervaring.

Na een zeer lange trein- en busreis van ca. 6 uur werden we verwelkomd door onze gastvrouw Rosemarie van Bed & Breakfast "De oude pastorie" waar we logeerden. Rosemarie werkt bij Vivara en was die week werkzaam op de stand. Wij konden met haar meedelen.

De eerste ochtend werden we een uurtje ingewerkt. We bekeken de stand die opgezet was in de vorm van een enorm ooievaarsnest. Vanuit de kabelbaan, die er recht overheen ging kon je dat heel duidelijk zien. We hebben de tassen met opdrachten voor de leerlingen van het basisonderwijs bekeken en kennis gemaakt met de collega's van Vivara en andere afdelingen van het IVN.

Het was best wel druk in en om de stand. De workshops waren erg leuk. De opdrachten over de mier en de kikker vonden plaats bij de vijver naast de stand. De overige opdrachten werden uitgevoerd in het St. Jansbosje dat aan ons terrein grensde. Dat was lekker koel.

De stand was uitgerust met een vivarium waarin salamanders en kikkertjes zaten, een echte publiekstrekker. Tussendoor was er gelegenheid om de Floriade te verkennen. Persoonlijk vond ik de "Willowman" een must om te zien: een heel dorp van wilgentenen waar kinderen een workshop konden volgen. Ze maakten een mandje met daarin een zelfbedachte wens voor de natuur. De kinderen werken samen in het bos aan een installatie van wilgentenen die inmiddels is uitgegroeid tot een object van meer dan 250 meter lang, met hieraan bevestigd duizenden wensen van kinderen voor de natuur.

Na drie gezellige en warme dagen gingen we met een voldaan gevoel naar huis. Deze keer ging de reis gelukkig iets vlotter omdat Beppie en ik opgehaald werden door mijn echtgenoot.

Spinnen

Wim Jongejans

In 1975 volgden we op vakantie het Karl-V-natuurpad in Zuid-Zweden. Daar was ik een Citroentje op een margriet aan het fotograferen, toen de vlinder ineens van de bloem viel. Hij bleef hangen aan een draad van vijf cm lang en op de vlinder zat een groene Krabspin. De vlinder draaide nog wat rond in de doodstrijd tot het spinnengif z'n werk had gedaan. Krabspinnen wachten geduldig in bloemen tot een slachtoffer zich aandient. Het ingespoten gif dient niet alleen om de prooi te doden, maar ook om het inwendige van de prooi te verteren.

In het magnifieke milieubook *Het lied van de dodo* beschrijft David Quammen een cynisch experiment op het eiland Guam. Guam ligt in de Grote Oceaan ten zuiden van Japan. Het experiment begon met ratten die illegaal het eiland bevolkten en daar volgens de menselijke eilandbewoners (onder andere Amerikaanse militairen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog) voor overlast zorgden.

Iemand kwam op het rampzalige idee Rattenslangen uit Nieuw-Guinea te halen. Maar er werd een fout gemaakt door in plaats van Rattenslangen sterk gelijkende Bruine boomslangen te importeren.

Die hadden geen interesse in ratten. In bosvogels en boshagedissen des te meer.

Het werd stil op Guam. Een boswandeling werd al gauw een geworstel door spinnenwebben. De Bruine boomslangen hadden de spinneneters, waaronder diverse endemische soorten, om zeep gebracht.

En zo werden de spinnen van het eiland Guam ongewild een plaag. Hun voortplantingsstrategie is er immers op ingesteld dat een deel van de eiercocons door vogels met pincetsnavels worden leeg gegeten, dat spinnetjes op grote schaal ten prooi vallen van kleine gekko's.

Er was evenwicht tot de Bruine boomslangen kwamen. Het boek van David Quammen verscheen in de tweede helft van de negentiger jaren en hij schatte de Bruine boomslangpopulatie op z'n hoogtepunt op zo'n miljoen dieren. De spinnenpopulatie op vele miljarden, maar die kwam ongetwijfeld heel snel tot een nieuw evenwicht met de insectenpopulatie op Guam. Want spinnen moeten het hebben van insecten die zich in hun webben vastlopen of - vliegen.

In West-Friesland is het al net zo. **Wolfspinnen** en **springspinnen** rennen rond op zoek naar prooi. Daarbij is een opmerkelijk verschijnsel dat wolfspinnen vertrouwen op hun vele ogen en springspinnen zich voor de sprong zekeren met een spindraad op de ondergrond.

De andere spinnenfamilies in West-Friesland spinnen een web en blijven bij of in het web wachten tot zich een prooi aandient. Die prooi kan dat doen door tegen gespannen struikeldraden aan te lopen, waardoor de **webspin** actief wordt.

De **Gewone huisspin** pakt de prooi met de kaken en bijt verschillende keren, onderwijl gif inbrengend en zo de prooi binnen no time dodend, die vervolgens in de trechter verorberd wordt.

De **hangsmatspinnen**, waarvan we de webben vooral in de zomer en herfst boven in struiken en lage vegetatie zien als het flink gedauwd heeft, hangen onder hun hangmatten

te wachten tot er een prooi opvalt om dan snel door het web heen de prooi te bijten.

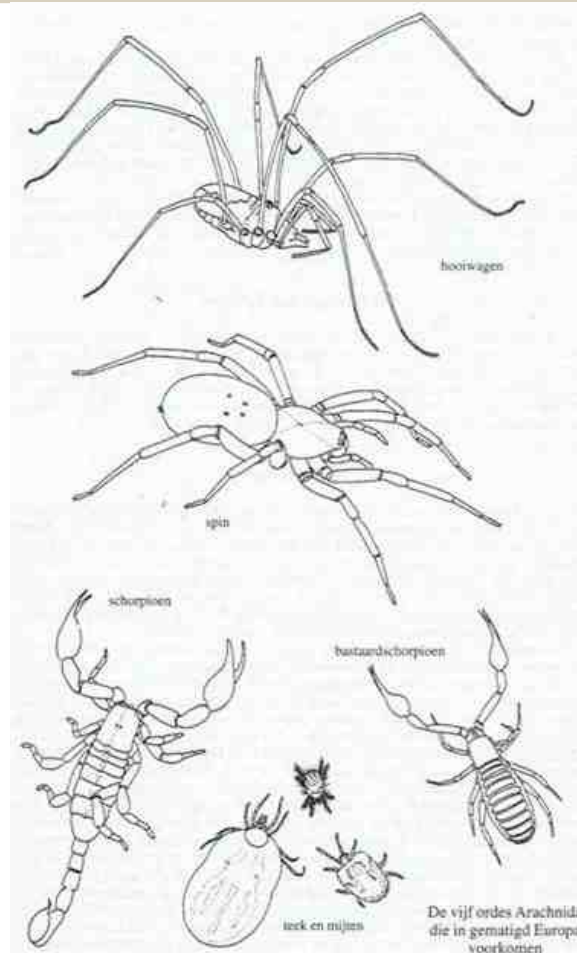
De grootste groep van de hangmatspinnen zijn de **dwergspinnen** die overal in de lage vegetatie hun glimmende matjes spinnen, die eruitzien als de slijmsporen van een slak. Overigens gebruiken deze dwergspinnen hun matjes ook als vlieger, om zo in hoge sferen op reis te gaan.

Trilspinnen maken slordige webjes, vaak in huis, die ze bij verontrusting razendsnel kunnen laten trillen.

Strekspinnen brengen de dag gestrekt onder blad of tak door. 's Nachts maken ze een klein dicht geweven wielweb op plekken waar veel mugjes en knutten zijn. Overigens maken volwassen strekspinnen geen web. Ze jagen actief op de bodem onder de vegetatie waarop ze overdag rusten. Wielwebspinnen, als de Kruisspin, voorzien hun web van kleverige spiraaldraden. De prooi moet hierin blijven vastkleven. De **wielwebspin** wikkelt de prooi in een spinsel en spuit verdovend en verterend gif in. Na een tijdje wordt de prooi leeg gezogen en de rest uit het web verwijderd.

Spinnen horen tot een groep dieren met vier paar poten, geen vleugels en geen antennes. Het lichaam bestaat uit twee delen, die bij sommige **subgroepen** kunnen zijn versmolten, zoals bij **hooiwagens**, **mijten** en **teken**. Hooiwagens zijn weinig kieskeurig en eten van alles dat ze op hun strooptochten tegen komen.

Hooiwagens en teken hebben geen spinklieren. Een belangrijk verschil met spinnen, zoals de **hooiwagenspinnen** of dwergspinnen. Terwijl spinnen over meerdere paren ogen kunnen beschikken, moeten de hooiwagens het maar met één paar doen, die bovendien naar opzij zijn gericht. Spinnen zijn uniek door het bezit van spintepels, die achter aan het lichaam geplaatst zijn. Sommige mijten, zoals stofmijten en spint, produceren grote hoeveelheden spinsel, maar dit wordt gemaakt door klieren op de palp en er zijn géén spintepels.



Uit Spinnengids, blz. 13: spinnen en hun verwanten

PS. Bij deze wil ik een ieder danken voor de morele steun die ik ontving tijdens mijn herstel van een bijna dodelijke val begin juni.

Winterprogramma IVN 2012 - 2013

Hans Verhoeven

21 november 2012: Een avond naar de Nederlandse natuur kijken met Hans Verhoeven.

Alle IVN-ers weten dat Hans altijd zijn camera bij zich heeft. Niet alleen in het Streekbos, maar ook tijdens vakanties en omzwervingen in Nederland. Soms zitten daar plaatjes bij die mooi zijn en andere vertellen zelf een verhaal door de sfeer of de spanning die op dat moment voelbaar zijn. Natuurlijk krijgt u genoeg bijgaande informatie om iets op te steken van hoe die natuur in elkaar steekt. U kunt van alles verwachten: landschappen, planten, paddenstoelen, insecten en natuurlijk vogels.

23 januari 2013: Ton Groen gaat u vertellen over vispopulaties en het beheer in onze binnenwateren.

Op deze avond gaat Ton Groen u bijpraten over het "wel en wee" onder de oppervlakte van ons polderwater. Allereerst wat er zoal zwemt aan vis en wat er voor nodig is om die visstand zo te behouden, zo niet te verbeteren. Daarbij behoren waterplanten, kwaliteit van water, aanbod voedsel en een goed beheer van visstand. Welke vis hoort er nou wel in de polder thuis en welke niet? Wat zijn de gevolgen van al die "vreemdgangers"? Is het wel zo verstandig om een keer in het voorjaar en een keer in het najaar alle waterplanten uit de sloot te verwijderen?

20 februari 2013: Nog niet bekend.

20 maart 2013: Kampeertocht door het zuidelijk deel van Albanië door Tjalling James.

Tjalling James maakte in april 2012 een kampeertocht door het zuidelijk deel van Albanië: canyons en kerken, rotslijsters en reptielen, buikdansen op een paard, 700.000 bunkers, mercedessen en benzinepompen, cirkelende Wespddieven, amfitheater, 2 meter processierups en zeezicht op Corfu. Een compilatie van filmbeelden uit een rijk gevarieerd landschap waar Enver Hoxa, Moeder Teresa en Ali Pasha woonden.

Spinnenexpositie

Kom voor meer informatie en foto's naar de expositie in het Streekbos Paviljoen van 1 oktober tot en met 31 december.

Foto: Hans Verhoeven



Foto: Hans Verhoeven

Kruisspin ♀

Rietkruisspin ♂



Bijenzwerm



Baldi Dekker vangt zwerm



Bijen vallen in korf



Bijen in de mand

Bijenzwerm Egboetswater

zie voor uitleg bij de foto's de rubriek
"Wetenswaardigheden uit ons werkgebied".



Foto: Rvd. Paard



Baldi bespreekt alles met de kinderen

Foto: Ria de Graaf

Wetenswaardigheden uit ons werkgebied

Hans Verhoeven

20 mei 2012

De **Oeverzwaluwen** deden het in onze regio erg goed. Fred Weel ontdekte langs de Haling, ten noorden van het Streekbos, in een berg grond een spontaan ontstane kolonie van wel 6 nesten. De jongen zijn met succes groot gebracht.

In de dit jaar aangelegde waterberging in Twisk werd met succes gebroed. Maar liefst 65 bezette nesten (van de 120 gaten) werden door Douwe Greydanus geteld. Douwe nam ook waar dat een Torenvalk probeerde zwaluwen uit het hol te vangen door tegen de wand aan te gaan hangen. Of de valk succes heeft gehad weten we niet.



Oeverzwaluw

foto: Fred Weel

28 juni 2012

Groep 5/6 van de Regenboog kwam voor een slootjesexcursie in Het Egboetje. Wij hadden echter een verrassing in petto.

Bij aankomst hadden we een zwerm **Bijen** ontdekt aan een boom. Dit was een nieuw gevormd volk met in het midden een koningin. Hierop belden we Baldi Dekker die dit nieuwe volkje goed kon gebruiken. Hij had een kinderboerderij beloofd bij vondst van een nieuw volk deze aan hun te leveren. Baldi schepte de zwerm van de boom en de kinderen konden nog kijken tot de laatste bijen in een korf werden gedaan. Deze werd met bewondering en interesse bekeken waarbij veel werd verteld.

Het werd een bijzondere excursie en de kinderen vonden het niet eng maar juist prachtig. (Ria de Graaf)

10 juli 2012

In het jaar van de bij was het leuk dat er in het Egboetswater regelmatig bijenzwermen zijn waargenomen. Zo ontdekte en medewerker van het RSW (Robin van der Paard), tijdens onderhoudswerkzaamheden in het Egboetswater, een zwerm **Bijen** en maakte daar een mooie foto van.

12 augustus 2012

Lenie van Balen-Deen zag thuis in de tuin bij haar woning in Grootebroek een opmerkelijk verschijnsel waarvan zij een aantal foto's doorstuurde. Een (waarschijnlijk) **Gewo-**

ne wegsnak was bezig een dode kikker te verorberen. Van de kikker werd later helemaal niets meer terug gevonden, op een afdruk na op de stenen...

Dit gedrag is niet zo bekend, dus best een leuke gelegenheid om daar iets over te vertellen. Slakken behoren tot de opruimers in onze natuur. Naast levend blad (van de mooie planten in onze tuin) eten ze ook veel dood blad, paddenstoelen, gevallen fruit en dus ook dode dieren. Volgende keer even aan denken voordat ze uit de tuin worden verwijderd.



Slak eet Kikker

foto: L. van Balen-Deen

16 augustus 2012

Tijdens het voorlopen voor de excursie "Vlinders en libellen" van 19 augustus in het Streekbos fotografeerde Wil Stelling op het landje met de Griekse alanten een onbekende libellensoort.

De foto was duidelijk voor definitieve determinatie: een **Zwarte heidelibel**. In het oosten van ons land is dit een soort die je algemeen tegenkomt in de heide- en veengebieden. In West-Friesland kom je ze als zwerver wel tegen.

Ledenmutaties

Rob den Hartog

Ledemutaties t/m 30 september 2012

Aangemeld lid:

04-09-2012 Dhr. B. Dijkmans, Bovenkarspel
04-09-2012 Mevr. S. Bleijendaal, Bovenkarspel
04-09-2012 Dhr. K. Berga, Andijk
04-09-2012 Dhr. J. Keet, Heemskerk
04-09-2012 Mevr. B. Berend, Grootebroek
04-09-2012 Dhr. R. de Vries, Bovenkarspel
04-09-2012 Dhr. B. Lanting, Opperdoes
04-09-2012 Mevr. M. Straatman, Zwaag
04-09-2012 Mevr. Y. Meester, Enkhuizen
04-09-2012 Mevr. R. den Ouden, Bovenkarspel
04-09-2012 Mevr. M. Cruz, Amsterdam
11-09-2012 Mevr. N. Kleton, Grootebroek

Aantal leden 30-09-2012: **286**

Aantal donateurs 30-09-2012: **8**



Zwarte Heidlibel ♂
foto: Wil Stelling



Zwarte Heidlibel ♀
foto: Wil Stelling

Mieren, deel 2

Astrid Bijster

Mieren zijn omnivoren. Dat wil zeggen dat ze zowel planten als dieren (meestal insecten) eten. Insecten vormen een eiwitbron om goed te groeien en om gezond te blijven. Uit planten halen mieren meestal zoete sappen. Dat kunnen suikers uit stengels zijn of nectar van bloemen. Zoetstoffen vormen een belangrijke energiebron voor mieren.

Opvallend is dat larven vooral vast voedsel en de werksters met hun grote kaken alleen maar sappen eten, die ze uit voedsel persen. Insecten worden omsingeld door een groep mieren, waarna de mieren het insect bijten en mierenzuur spuiten in de wondjes. Het insect raakt verlamd en wordt naar het nest gebracht, eventueel in stukjes als het erg groot is.

Veel mieren doen ook aan een soort veeteelt. Ze 'melken' suiker uit bladluizen. Deze suiker heet honingdauw. Mieren weten precies hoe ze de honingdauw uit de luizen moeten krijgen. In ruil voor deze honingdauw zorgen de mieren voor de bladluizen.

Sommige soorten mieren zorgen zelfs voor de eieren van luizen en voor de jonge bladluizen die eruit komen. Ze brengen de bladluizen zelfs naar sappige blaadjes. Luizen worden bij sommige mieren 's winters ook meegenomen naar het mierennest. Als de tijd rijp is echter worden de luizen 'afgeslacht' en gevoerd aan de hongerige larven.

Sommige planten werken ook samen met mieren door een zoete afscheiding te produceren waar mieren van houden. Mieren beschermen deze planten door andere planteneters in de tong of bek te bijten als ze de plant willen opeten.

Andere planten maken mierenbroodjes. Dat zijn aanhangsels van zaden of vruchten van planten, die mieren mee kunnen nemen naar hun nest. Alleen al in Nederland komen er 200 plantensoorten voor die mierenbroodjes maken.

Het voordeel voor de plant is dat het zaad zo verder van de plant verspreid wordt. Het zaadje valt van het mierenbroodje af of wordt door de mieren weer uit het nest verwijderd als het mierenbroodje op is. Mierenbroodjes zijn olierijk en zitten vol koolhydraten. Erg voedzaam voor mieren.

Enkele voorbeelden van deze plantensoorten zijn: bosanemoon, witte dovenetel, stinkende gouwe, sneeuwkllokje en sommige violensoorten, zoals het driekleurig viooltje en het hondsviooltje.

Ook bij sommige insecten komen mierenbroodjes voor; zo dragen de eitjes van een aantal wandelende takken een zoet kapje waar mieren dol op zijn.

Mieren hebben twee magen. Werksters die voedsel verzamelen persen het sap uit het voedsel dat ze eten en bewaren het sap in de krop, de sociale maag. Een deel ervan gaat druppelsgewijs naar de tweede maag en dient als voedsel van de mier. Het grootste deel blijft in de krop en is voedsel voor de andere mieren van de kolonie.

Werksters die honger hebben vragen om eten door hun bek open te houden en met hun antenne langs de kop van de voedselverzamelaarster te gaan. Er gaat dan een druppel voedsel vanuit de krop naar de hongerige mier. Het lijkt dan net of mieren elkaar zoenen.

Mieren communiceren met elkaar door likken, voeden en betasten. De 'zoen' die mieren aan elkaar geven bij het voeden bevat ook informatie. Het zit verpakt in geur- en smaakstoffen, die door de koningin worden geproduceerd. Die geur- en smaakstoffen heten feromonen.

Doordat mieren twee voelsprieten hebben, voorzien ze de mieren van informatie over zowel intensiteit als richting. Iedere kolonie ruikt anders. Als een mier uit een andere kolonie komt, gaan mieren elkaar niet zoenen, maar wordt het vechten.

Veel mieren gebruiken geursporen (feromonen) om de weg terug naar huis te vinden. Zo kan een voedselverzamelaar die voedsel vindt, een spoor op de grond achterlaten en op die manier aan andere voedselverzamelaars kenbaar maken waar dit voedsel gevonden kan worden en welke het spoor zullen gaan volgen. Deze versterken op hun beurt het geurspoor verder, zodat nog meer mieren het zullen volgen, totdat het voedsel is uitgeput. Het geurspoor wordt dan niet verder versterkt en vervaagt langzaam.

Behalve dit spoor gebruiken mieren verschillende soorten informatie om hun weg terug naar het nest te vinden. Zo

tellen ze bijvoorbeeld het aantal stappen dat ze hebben genomen sinds hun vertrek, hebben ze een ingebouwd kompas en slaan ze herkenningspunten op in hun geheugen.

Indien een mier door een mens op een andere plaats wordt neergezet is het moeilijker om het nest weer terug te vinden.

Andere feromonen zijn bijvoorbeeld het alarmferomoon, dat een mier kan afgeven en nabije nestgenoten tot een furiuze aanval aanzet. Mieren kunnen ook detecteren tot welke takengroep een andere mier behoort (bijvoorbeeld verkenners of kinderverzorgsters), aan de hand van de laag van koolwaterstoffen op hun huid.

De koningin heeft vaak een specifiek mengsel van geurstoffen, waarvan wordt uitgegaan dat de werksters haar hieraan herkennen als de koningin. Bij gebrek aan een koningin, worden de resterende eieren opgekweekt tot nieuwe koninginnen, en de werksters gaan zelf eieren leggen waar mannetjes uitkomen.

Als het koud is worden mieren steeds trager en stoppen de toegangen van het mierennest dicht, zodat het niet te koud wordt in het nest. Ze kruipen diep onder de grond bij elkaar. Zo nu en dan gaat een verkenners naar boven om na te gaan of het weer een beetje voorjaar wordt. Als het dan zover is gaan meer mieren naar buiten om zich op te warmen.

Daarna herstellen ze het mierennest. Mieren kunnen zelf ook voor warmte zorgen in het mierennest. Ze gaan net zolang in de zon zitten tot hun lichaam een temperatuur van 30 tot 40 graden Celsius heeft. Omdat de temperatuur in het nest niet overal gelijk is slepen mieren larven en poppen van en naar verschillende kamers. Als het warm is in de zomer maken de mieren de toegangen juist ruimer.

Mieren vallen aan en verdedigen zichzelf en hun nest door te steken met een gifangel of te bijten en vervolgens mierenzuur in het bijtwondje te spuiten. In Nederland hebben bepaalde rode mieren, die ook wel in de tuin voorkomen, een gifangel. De zwarte mier en de bosmier bijten daarentegen, tegelijk spuiten ze mierenzuur in de wond.

Dit mierenzuur komt uit een porie uit de punt van hun lijf, een overblijfsel van de gifangel. Een nest bosmieren kan zoveel mierenzuur spuiten dat ze een kaars kunnen doven.

Geen pretje!

Sommige dieren echter gaan juist graag in een mierennest liggen om van parasieten af te komen, bijvoorbeeld gaaien en spechten.

Ook mensen hebben profijt van mierenzuur. Het dient als geneesmiddel om reuma te verlichten. Mierenzuur komt ook voor in brandnetels en bijen/wespen.

Mieren hebben ook vijanden. Sommige rovende geleedpotigen, zoals sommige wantsen maar ook spinnen, lijken sprekend op mieren om zo ongestoord op mieren te jagen zonder dat de andere mieren dat merken.

De mierenleeuw is een larve van een vliegend insect met lange kantachtige vleugels. De mierenleeuw maakt een kuil in rul zand. Als een mier in de kuil glijdt, gooit de mierenleeuw zand en valt de mier in zijn grote kaken.

Andere mierenkolonies zijn ook elkaars vijand bij voedselschaarste. Bij een voedseltekort vallen mierenkolonies andere kolonies in de buurt aan om aan voedsel te komen. Mieren van de eigen kolonie, die sneuvelen worden ook aan de larven gevoerd. De aanvallen op elkaar gaan door tot er weer voldoende voedsel is. Sommige mierensoorten stelen zelfs mierenlarven van een ander nest om als slaaf te dienen.



foto: Marianne Ouwerkerk

Boekbespreking

Hans Verhoeven

Winterflora, bomen en struiken.

Dirk Slagter. Uitgeverij: Natuurmedia.

ISBN 978-90808-15872

Het is winter: de bomen en struiken zijn bijna allemaal kaal. Tja, hoe heten ze nu ze helemaal geen blad hebben? Toch zijn er veel verschillen aan die kale takken en knoppen te herkennen, zodat we ze met behulp van dit boekje op naam kunnen brengen.

Eind 2012 verschijnt "Winterflora, bomen en struiken", waarin met een zoektabel 110 soorten bomen en struiken kunnen worden gedetermineerd. Dirk Slagter zocht het allemaal uit en beschreef en tekende (bijna allemaal) al deze soorten zodat geïnteresseerden er mee aan de slag kunnen.

Het is een 160 pagina's tellend, handzaam zakboekje met slappe kaft. De eenvoudige zwart-wit tekeningen van de bij ons voorkomende soorten in winteroutfit bevatten veel details.

Als u begint bij de startpagina waar u naar een van de 19 tabellen wordt verwezen en daarna simpel de tabel volgt die voor u van toepassing is, dan wordt de gezochte boom/struik eenvoudig gevonden. Het is niet moeilijk en ook geen duur boekje. Bovendien stop je het makkelijk in je zak of tas.

Het boekje verschijnt op 1 oktober 2012. Tot 31 december 2012 is er een actieprijs van € 12,50. Daarna wordt € 14,50 berekend. U kunt het bestellen via www.natuurmedia.nl. Het boekje ligt ter bezichtiging in de bibliotheek van het Streekbos Paviljoen onder registratie FL661.

Tabel Nachtvliedernacht

soortnaam	maand	dag	aantal	waarnemer(s)	methode
Grote voorjaarsspanner	3	14	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Gewone kaartmot	3	28	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Gewone spikkelspanner	3	28	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Voorjaarsboomschanner	3	28	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Bruine eenstaart	5	19	1	Ad Fred Paula	dagvondst
Kooluil	5	28	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Witte grijsbandspanner	6	4	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Witte grijsbandspanner	6	5	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Groene eikenbladroller	6	16	1	ARFW	op licht
Bruine snuituil	6	22	1	IWG-IVN	op smeer
Donker brandnetelkapje	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Gelobd halmuiltje	6	22	2	IWG-IVN	op smeer
Gewone worteluil	6	22	1	IWG-IVN	op smeer
Gewone worteluil	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Groene dwergspanner	6	22	2	IWG-IVN	op doek
Groene eikenbladroller	6	22	5	IWG-IVN	op doek
Groene eikenbladroller	6	22	2	IWG-IVN	vondst
Kleine stipbladroller	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Kroosvlindertje	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Kroosvlindertje	6	22	1	IWG-IVN	vondst
Oranje bruinbandspanner	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Roestbandsmalsnuitje	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Schimmelschanner	6	22	1	IWG-IVN	op doek
Vlekstipschanner	7	14	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Distelzadelmot	7	14	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Vogelkersstippelmot	7	14	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Zwartbandspanner	7	14	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Vetmot	7	23	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Lijnsnuituil	7	24	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Vetmot	7	25	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Gewone grasmot	7	27	3	Ad Roobeek	dagvondst
Variabele grasmot	7	27	1	Ad Roobeek	dagvondst
Gewone grasmot	7	27	3	Ad Roobeek	dagvondst
Gewone spikkelschanner	7	14	1	Hans Verhoeven	dagvondst
Haarbos	8	10	5	IWG-IVN	op doek
Piramidevlinder	8	10	2	IWG-IVN	op smeer
Koolbandspanner	8	10	1	IWG-IVN	op raam
Krabbescheermot	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Wilgenstippelmot	8	10	6	IWG-IVN	op doek
Waasjesstippelmot	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Vogelkersstippelmot	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Bleke grasuil	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Hyena	8	10	4	IWG-IVN	op doek
Stro-uiltje	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Hagedoornvlinder	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Dromedaris	8	10	4	IWG-IVN	op doek
Gestippelde rietboorder	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Koperuil	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Berkeneenstaart	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Open/Kleine breedbandhuismoeder	8	10	6	IWG-IVN	op doek

Halmrupsvlinder	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Bruine snuituil	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Huismoeder	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Parelmoermot	8	10	3	IWG-IVN	op doek
Brandnetelbladroller	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Schedeldrager	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Bruine grijsbandspanner	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Bruine vierbandspanner	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Maanuiltje	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Donker klaverblaadje	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Tweelijnmot	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Zwarte c-uil	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Blauwooggrasmot	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Brandvlerkvlinder	8	10	2	IWG-IVN	op doek
Kleine boogbladroller	8	10	1	IWG-IVN	op licht
Snuitvlinder	8	10	1	IWG-IVN	op doek
Geelschouderspanner	8	10	1	IWG-IVN	op doek

Resultaat nachtvlinderonderzoek in het Streekbos in 2012

Ad Roobeek

Naast de gegevens van de waarneemnachten (22 juni 2012 en 10 augustus 2012) heb ik ook de incidentele waarnemingen toegevoegd.

De nacht van de landelijke Nachtvliedernacht op 22 juni viel in het water. Naast het KNNV-team en de gastvrouw kwam er slechts één belangstellende opdagen. De hele week vóór deze nacht was het uitermate slecht weer geweest. En ook tijdens deze nacht bleef het niet droog, al werd het wel steeds beter naarmate de nacht vorderde. Dit is de oorzaak

dat er uiteindelijk maar weinig soorten genoteerd konden worden.

Op 10 augustus waren in totaal (inclusief 5 van de organisatie) 17 mensen komen opdagen. Ook nu was de voorafgaande periode niet echt geweldig geweest qua weersomstandigheden. De lijst is wel beduidend langer, maar met gunstiger weer zou deze veel voller zijn geweest.

Op beide avonden is uitgelegd wat nachtvlinders onderscheid van dagvlinders en is de globale levenscyclus doorlopen (ei-rups-pop-imago).

EEN MUURGEDICHT IN ILPENDAM

Kunstproject

Onderdeel van het kunstproject
"Muur- Lucht- en Landschildering"
 dat tussen 2004 en 2008 fraaie
 muurgedichten achterliet (25!) in
 dorpjes in Waterland:

*als ode aan de dieren
 die door de jaren heen
 plaats maakten
 voor verstedelijking*

Met een knipoog naar het IVN-project
 anno 2012 'Groendichterbij.nl'

Joke Tilgenkamp



Muurgedicht van Harmen Wind

Activiteitenoverzicht IVN West-Friesland okt.- dec. 2012

Let op: alle onderstreepte data zijn zondagen

7 okt. Volwassenenactiviteit Paddenstoelen Het zwamverhaal, de soorten en de kenmerken worden uitgediept tijdens een boswandeling van ruim een uur met deskundige KNNV/IVN-gidsen. Aanvang 14.00 uur bij het IVN in het Streekbos Paviljoen. Laarzen aanbevolen.

13 okt. Inventarisatie Streekbos
Start om 9.30 u bij het IVN in het Streekbos Paviljoen. Voor volwassen deelnemers die actief willen meekijken om de soorten in kaart te brengen.

14 okt. Gezinsactiviteit: Vulkanen en vulkanisme
Oktober is kennismaand. Intrigerend en leerzaam!
Speciale aandacht voor Hete as, magma-lawines, gloedwolken en de ring van vuur. Voorbeelden: Pompeji, Toba-meer, Cappadocië, Yellowstone. Aanvang 14.00 uur bij het IVN in de Incoteczaal van het Streekbos Paviljoen.

21 okt. Gezinsactiviteit: Vogelhuis maken
Neem een hamer en schroevendraaier mee om 14.00 uur naar het Streekbos Paviljoen. Kosten € 2 per nestkast. Hulp van (groot)ouders gewenst. Help de vogels aan een slaaphuis en kraamplek.

27 okt. Nacht van de Nacht 2012
1. Kinderactiviteit: Donker Streekbos
Verzamelen om 18.30 uur bij het IVN in het Streekbos Paviljoen voor een avondwandeling. Nachtdieren en -geluiden maken het spannend als je gewend bent aan het donker en de stilte.
2. Volwassenenactiviteit: Duistere schoonheid
Ga van 21.00 – 23.30 uur op je zintuigen af. Het donker en de lichtvervuiling, de nachtelijke geluiden en het belang van donkere nachten voor mens en dier zijn nog steeds actueel.

28 okt. Gezinsactiviteit: Spinnen
Peter Koomen neemt allerlei soorten spinnen mee en dat mogen bezoekers ook doen. Nuttig en hoezo eng? Vragen staat vrij, aanvang 14.00 uur in de Incoteczaal van het IVN West-Friesland.
Start tentoonstelling Spinnen in de ontvangstruimte. Doe mee met de spinnenquiz.

3 nov. Natuurwerkdag in het Ecoproject Streekbos
Start om 9.00 uur in het Streekbos Paviljoen (voor volwassenen). Zorg dat je erbij bent om trots te zijn op het bereikte resultaat! Landelijke groenklusdag. Voor materiaal, koffie en soep wordt gezorgd. Opgave en informatie Louis van Wegen 0228 316825 of l.van.wegen@ivn-westfriesland.nl

4 nov. Kinderactiviteit: Paddenstoelenherfstbos
Start 14.00 uur bij het IVN in het Streekbos Paviljoen. Ouders mogen deze keer niet meedoen. Paddenstoelen, bladeren en bessen geven het herfstbos kleur. Gelukkig zijn er heel veel soorten zwammen en herfstgeuren. Doe je laarzen aan.

10 nov. Inventarisatie Streekbos
Start om 9.30 u bij het IVN in het Streekbos Paviljoen. Voor

volwassen deelnemers die actief willen meekijken om de soorten in kaart te brengen.

11 nov. Gezinsactiviteit: Wat de pot schaft
Workshop Voedsel en eetgewoonten in de Middeleeuwen. Naar oud gebruik zelf je bord en bestek meenemen. Aanvang 14.00 uur in de Incoteczaal van het Streekbos Paviljoen. Kosten € 7,50 p.p. Opgave Frieda Bus 0228 541489.

17 nov. Knotzaterdag.
Ga mee klussen met de knotgroep. Start om 9.00 uur. Info Rob Rijswijk 0228 561642.

18 nov. Volwassenenactiviteit: Vogels in het Streekbos
Op stap met de vogelaars van IVN en KNNV. Vertrek vanuit het Streekbos Paviljoen om 14.00 uur. Wintergasten, trek- en standvogels blijven boeien.
Laat je verrassen – samen ontdek je meer!

21 nov. Lezingavond: Nederlandse natuur
Hans Verhoeven heeft zijn camera altijd bij zich. U kunt van alles verwachten tijdens deze foto/lezing-avond: landschappen, planten, paddenstoelen, insecten en natuurlijk vogels. Van 20.00- 22.00 uur in de Incoteczaal van het Streekbos Paviljoen.

25 nov. Volwassenenactiviteit: 3000 Jaar West-Friesland
Tijdens een wandeling naar de profiel-bronstijd- boerderij en het archeologisch voetspoor in het Streekbos gaat gids Nico Bregman terug naar de bronstijd (800 – 1200 jaar voor Christus). Aanvang 14.00 uur vanuit het Streekbos Paviljoen. Bij slecht weer vervang excursie in de Incoteczaal.

1 dec. Knotzaterdag.
Ga mee klussen met de knotgroep. Start om 9.00 uur. Info Rob Rijswijk 0228 561642.

8 dec, Inventarisatie Streekbos
Start om 9.30 u bij het IVN in het Streekbos Paviljoen. Voor volwassen deelnemers die actief willen meekijken om de soorten in kaart te brengen.

9 dec. Kinderactiviteit: Vogelvoer voor wintergasten
Aanvang 14.00 uur in de Incoteczaal van het Streekbos Paviljoen. Maak een krans of slinger van natuurlijk materiaal, samen met je (groot)ouders. Kosten € 2,50 per stuk.

15 dec. Knotzaterdag.
Ga mee klussen met de knotgroep. Start om 9.00 uur. Info Rob Rijswijk 0228 561642.

24 dec. Gezinsactiviteit: Alternatieve kerstnacht
Verhalen en sagen rond Kerstmis tussen schapen en lammetjes in het stro op de biologische schapenboerderij van de familie Van Alderwegen. Van 17.00– 20.00 uur op De Gouw 57a, 1614 MB Lutjebroek. Per auto via de Kadijkweg bereikbaar.

Tijdens de feestdagen zijn er geen IVN-activiteiten.

Indien onbestelbaar retour: Veilingweg 21A, 1611 BN Bovenkarspel

